

hrvatski g. Šandor Gjalski Ljuba Babić. Obema novima častnima članoma najznamenitejšega našega književnega zavoda iskreno čestita mo! Opomnimo pa, da bi bili srčno želeli, da bi se bila ta čast izkazala še komu, in obžalujemo, da se ni od one strani, od koder je izšel dotični predlog, še nekoliko po domačih tleh ozrlo okoli.

† **Vaclav Vladivoj Tomek.** V Pragi je umrl dne 12. junija znameniti češki zgodovinar Vaclav Vladivoj Tomek, 88 let star. Tomek je bil, kakor znano, prvi rektor češkega vseučilišča v Pragi.

K ženskemu gibanju. Profesorski zbor dunajske modroslovne fakultete je zopet enkrat na lep način pokazal svoje liberalno stališče. S 40 proti 10 glasovom je ugodil prošnji gđc. dr. El. Richter, da jo sprejme kot docentko na svoji fakulteti. Naučno ministrstvo se temu sklepu ne more protiviti in tako bi bilo zopet rešeno eno izmed mnogih važnih ženskih vprašanj. Tako se je odprla tudi v Avstriji ženam pot do znanosti — in kmalu bo država morala sama ustanavljati ženske liceje, ki jih zdaj samo trpi kot privatne.

Da ima ženska izobrazba res velik vpliv na razvoj narodov in držav (kar je jasno že samo ob sebi!), o tem naj nas pouči zopet Amerika, ki se namesto „dežela napredka“ tako rada imenuje „dežela čudežev“. Angleška vlada, čudeč se ogromnemu razvoju in napredku Združenih držav v Severni Ameriki, je poslala Mr. Moseleya na čelo posebne komisije v Ameriko, da preišče, v koliko vpliva ameriška vzgoja in učna metoda na napredek Združenih držav. V svojem poročilu je ta komisija povedala, da je izmed vseh učnih moči v Združenih državah več nego 72% žen in niti 28% moških. Žene niso nastavljene samo na dekliških, ampak tudi na deških šolah. K istemu rezultatu je že prej prišel tudi nemški profesor Münsterberg, in od tega časa se v Ameriki povsod razpravlja o veliki vlogi, ki jo igra žena v šolstvu. Mis Thomas, predsednica Bryn Maur College, je imela o tem predavanje, v katerem je odgovorila angleškemu šolskemu strokovnjaku: „Splošni hitri razvoj in napredek naše dežele vas sili k raziskovanju. Povsod na naših šolah nahajate žene kot učiteljice; ali mislite, da ni imelo nič vpliva na vzgojo naših moških, da so bile njih matere ravno tako izobražene kakor njih očetje? Skoro od sedemdesetih let, ko je postala višja izobrazba v celem ameriškem narodu splošna, niso bile niti v najrevnejših vrstah naroda matere manj izobražene, kakor je to v drugih deželah, ampak povprečno bolj nego očetje! V naših srednje premožnih vrstah je navada, da dobi vsaka deklica srednješolsko izobrazbo, tudi če mora iti zato brat prej kruh služiti. Uspehi izobraženih žen so vedno krasnejši — sicer bi ne bile dosegle 72% vseh učiteljskih mest. Možno se skoro sploh ne pripravljajo za učiteljstvo, ampak postanejo inženirji, gospodarji itd.“

Moramo se bati, da ne zaidemo pri tako važnem vprašanju v pretiranosti, da bi, postavim, zahtevali za ženske višjo izobrazbo nego za moške — toda ne smemo zopet misliti, da je pretirano, če zahtevamo enako stopnjo izobrazbe za oba spola; to zahteva pravičnost — pa tudi korist in potreba. Enaka izobrazba bi omogočila srečnejše zakone, zdravejše otroke in njih boljšo vzgojo. Žena bi tudi v srednjih in boljših vrstah naroda delala, kar bi izpodbilo tla dolgemu času, migreni in podobnim boleznim nežnega spola in vsem lepim in nelepim posledicam takih nebodijih treba, pa tudi dejstvu, da uradniške hčere navadno nimajo primerne dote, če niso starši nenaravno omejili števila svojih otrok. — Ženā bi se pritegnila k uspešnejšemu narodnemu delu, imela bi vpliv na politiko in bila bi človeštvu ne samo mati, ampak tudi delujoč član, kar nahajamo danes pravzaprav le v nižjih slojih.

Žena bi dobila svobodo — a ž njo tudi dolžnosti, ki bi jo vodile razen k materstvu tudi k drugim, prav tako lepim ciljem.

V deželah, kjer so si ženske izvojevale že več pravic, zahtevajo že zdaj tudi politične svobode. V Združenih državah ameriških imajo društvo, ki bo odreklo, kakor hitro pristopi dovolj članic, plačevanje davkov, dokler se ženam ne prizna volilna pravica. Na Danskem se je ustanovilo politično žensko društvo, ki ima namen, izpodbujati žene z razpravami, javnimi shodi in političnimi predavanji, da se udeležijo političnega življenja.

Po prizadevanju prof. dr. Zimmerja se je ustanovila o Veliki noči v Berlinu ženska socialna šola, ki naj vzgaja mlade deklice v vedi ljudske vzgoje, seveda posebno kar se tiče socialnega delovanja žen v tej novi znanstveni stroki. Poučevalo se bo o nauku o ljudski vzgoji, o organizaciji ljudske izobrazbe, o ljudski higieni, o gospodarski, državnoznanstveni in državljanski vzgoji ljudstva, o ljudski prosveti, o podpiranju ljudske umetnosti in o moralnem in verskem vodstvu ljudskih vrst. Teorijo bodo podpirali nazorni pouk in praktične vaje, posebno poseti v raznih zavodih za ljudsko izobrazbo, ki eksistirajo pri nas večinoma samo v — mislih in željah nekaj malo naprednjakov, dočim mislijo ostali, da nam jih izvrstno nadomeščajo Marijine družbe, procesije in samostanske šole ...

Z. B.

Carnegiljeve ljudske knjižnice. Pittsburški magnat je poleg svojih ogromnih jeklovih tovarn znan po svetu zlasti po slavnih „Carnegie Libraries“, s katerimi si je postavil neumrljiv spomenik med angleškim narodom. Dosedaj je ustanovil 1290 knjižnic (oziroma poslopij), ki so stale 40 milijonov dolarjev. Izmed teh jih imajo Združene Države 779 (29 milj.), Anglija 317 (6 milj.), Canada 48, Škotija 102, Porto Rico 1, Irsko 36, Nova Zelandija 5, še Tasmanijo je obdaril z eno in istotako Zahodno Indijo. V New Yorku ima posebno pisarno za svoje knjižnice, katere dobi lahko vsako mesto pod gotovimi pogoji. Meščani se morajo zavezati, da plačajo gotovo vsoto za knjige in poslopje jim je preskrbljeno od Carnegieja. Ni je države v Združenih državah, da bi ne bila obdarovana s kakim darom od plemenitega človekoljuba-milijonarja. — Zadnje čase, ko je potreba novih ljudskih knjižnic pomehala, se je obrnil s svojimi darovi na zavode, univerze in sicer pred vsem na take, ki so manj znane, in v slabem gmotnem stanju. S tem hoče vzpodbuditi mladino, da bi obiskovala domače zavode v večji meri, kakor do sedaj. Njegovi darovi raznim zavodom dosegaajo že tudi par milijonov; navadno njegovo darilo je od 10.000 do 100.000 dolarjev.

Ne oziraje se na njegovo postopanje s tovarniškimi delavci, se mora Carnegie prištevati največjim dobrotnikom človeštva. Upamo, da dobimo kdaj tudi Slovenci takega mecena med novopečenimi slovensko-amerikanskimi milijonarji, katerih baje že imamo nekaj.

— Rado Samov.

